

POKUS O UNIFIKACI ADVOKÁTNÍHO ŘÁDU V PRVÉ ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLICE

STANISLAV BALÍK

Ústavní soud ČR; Fakulta právnická ZČU, Česká republika

Abstrakt v rodném jazyce

Autorova pozornost je věnována osnově unifikovaného advokátního řádu, která byla v paragrafovaném znění připravena v r. 1936. Unifikovaný advokátní řád měl především odstranit odlišnosti advokátního práva v českých zemích, na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Unifikace vycházela z práva platného v českých zemích. Zřízením Delegace advokátních komor jako druhé instance stavovské samosprávy měl být zajištěn jednotný výkon spravedlnosti na celém území ČSR. K přijetí unifikovaného advokátního řádu nakonec nedošlo, osnova je však i nyní zajímavou inspirací pro legislativce i praktiky z oboru advokátního práva.

Klíčová slova v rodném jazyce

Advokacie, advokátní řád, unifikace práva, první Československá republika.

Abstract

An attention of the author is paid to the unified Rules of Advocacy's warp, which had been prepared in articulated wording in the year 1936. The unified Rules of Advocacy were in particular made to supersede the diversity of law on advocacy within the Czech countries, the Slovakia and Sub-Carpathian Russia. The unification stemmed mainly from the law valid within Czech countries. Establishing of Bars Delegation, as a second instance of state's autonomy, was meant to secure the unified administration of justice all over the territory. The unified Rules of Advocacy had not been approved in their end; nevertheless the warp shall be an exciting inspiration for legislators or advocacy-law practitioners even in these days.

Key words

Advocacy, Rules of Advocacy, Unification of the Rules, First Czechoslovak Republic.

1. ÚVOD

Prvá Československá republika bývá z pohledu dějin advokacie pokládána za vcelku poklidnou etapu. Za charakteristické rysy vývoje dobového advokátního práva je na straně jedné pokládána kontinuita rakouského práva v českých zemích a uherského práva na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, právně zakotvená v tzv. recepční normě č. 11/1918 Sb. z. a n. (dále jen „recepční norma“), na straně druhé pak snaha o unifikaci advokátního řádu.

Právněhistorická literatura věnovala dosud pozornost především právním předpisům o advokacii, které byly převzaty do československého právního řádu, jejich novelizacím

a dále právním normám, které dílčím způsobem zasáhly do úpravy advokátního práva, jakož i jejich aplikaci v letech 1918-1938.¹

Následující příspěvek si pak klade za cíl navázat na shora zmiňovanou literaturu a zaměřit pozornost na prvorepublikové unifikační snahy a jejich výsledek v podobě osnovy advokátního řádu z r. 1936 (dále jen „osnova z r. 1936“). V jednotlivých částech bude pojednáno o výchozím stavu po přijetí recepční normy, o záměrech reformy advokacie v první republice a jejich realizaci a konečně o osnově z r. 1936.

2. ČESKOSLOVENSKÁ ADVOKACIE A ADVOKÁTNÍ PRÁVO PO VZNIKU REPUBLIKY

Recepční normou byly převzaty v zásadě všechny právní předpisy o advokacii rakouské i uherské.

V českých zemích se jednalo především o zákon č. 96/1868 ř. z., jímžto se uvádí řád advokátský, zákon č. 40/1872 ř. z., o vykonávání moci disciplinární nad advokáty a kandidáty advokátskými, ve znění zákona č. 223/1906 ř. z. a zákon č. 58/1890 ř. z., jímž ministr práv se zmocňuje, aby vydal nařizovacím způsobem tarif pro takové výkony advokátů a jejich kanceláří v soudním řízení, které pro svoji jednoduchost a své opětování dopouštějí průměrného ocenění, a na něj navazující nařízení ministerstva práv, a nařízení ministerstva práv č. 59/1904 ř. z., jímž dovoluje se advokátům, kandidátům advokacie a obhájčům nositi roucho úřední.

Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi byl převzatým pilířem advokátského práva zákonný článek XXXIV/1874, zavádějící advokátní řád, a jeho novely dané zák. čl. XXVIII/1887 a zák. čl. XXIV/1907. I zde platila řada souvisejících právních předpisů, které byly rovněž většinou převzaty.

Na recepční normu navázal záhy zákon č. 83/1920 sb. z. a n., o prozatímní úpravě advokacie, který v ustanovení § 1 stanovil, že „advokáti, kteří mají domovské právo v obci na území státu československého a vykonávali advokátní praxi dne 28. října 1918 na území nynějšího státu československého, nebo byli sice zapsáni zde do seznamu advokátů později, avšak zkoušku advokátní vykonali před komisí na území státu československého, mohou přesídliti z té části území, ve které platí řád advokátní ze dne 6. července 1868, č. 96 ř. z., do území československého státu, v němž platí advokátní řád uherský (zák. čl. XXXIV z r. 1874), nebo naopak.“

---

¹ Srv. zejména Balík S., Právní předpisy o advokacii v Čechách v letech 1918-1938 a jejich dobová interpretace, in: Právněhistorické studie, 34, Praha: Ústav právních dějin právnické fakulty UK, 1997, str. 199-211; Balík S., Keller R., Tradice advokacie v českých zemích. Vybrané právní předpisy o advokacii z let 1868-1948, Praha, Česká advokátní komora, 1995, 132 str.; Balík S., Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie, Plzeň: Vydavatelství Západočeské univerzity, 1998, str. 39-44; Balík S., Advokacie včera a dnes, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2000, str. 77-81; Balík S., Piková P., Advokacie v českých zemích a na Slovensku-rozchody a setkání v minulosti, současnosti a perspektivě. Aktuální otázky vývoje právního řádu v České republice a ve Slovenské republice. Sborník příspěvků z mezinárodní konference konané 26. 6. 2001 v Brně, Brno: Institut dalšího vzdělávání, 2001, str. 87-90; Kerecman P., Kapitoly z dejín advokacie na Slovensku, Košice: Agentúra PENELOPA, 2005, str. 175-200; Valentová V., Z historie advokacie: léta 1918-1938, in: V. Knoll (ed.), Pocta Stanislavu Balíkovi k 80. narozeninám. Acta historico-iuridica Pilsnensia 2008, Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 400-410.

Recepce rakouských a uherských právních předpisů do československého právního řádu však zdaleka neznamenala, že by advokacie a zejména advokátská samospráva fungovaly nadále na celém území republiky bez problémů a kontinuálně. Zatímco v českých zemích tomu tak až na personální změny v orgánech advokátních komor bylo, na Slovensku a v Podkarpatské Rusi se advokátní organizace v podstatě rozpadla:

„Štátny prevrat (28./X. 1918) zastihol na území terajšieho Slovenska štyri advokátske, podľa zák. čl. XXXIV. z r. 1874 autonómne sriadené komory: 1. bratislavskú, 2. bansko-bystrickú, 3. košickú, 4. prešovskú.

Okrem toho Gemer prináležal ku advokátskej komore, ktorej sídlo ostalo v Miškovci; Hont, Novohrad prináležaly ku advokátskej komore, ktorej sídlo ostalo v Balážových Ďarmotách a konečne Komárno patrilo ku advokátskej komore, ktorej sídlo ostalo v Rábe.

Z územia adv. komory, ktorej sídlo ostalo v Marmarošském Sihoti, na Slovensku ostaly okresy v Sobrancech a vo Veľkých Kapušanoch.

Ministr pro správu Slovenska pridělil Komárno adv. komore bratislavskej, Hont, Novohrad pridělil komore bansko-bystrickej, Gemer přidělil komore košickéj. Komora bratislavská i bansko-bystrická toto nariadenie exekvovala, ale košická nie. Advokáti v Gemi od r. 1918 do 1921, kým komora v Turčianskom Sv. Martine nezačala účinkovať, vôbec nikde, ani v jednej komore na Slovensku neboli v evidenci,“²píše se ve zprávě Advokátní komory pro Slovensko ministru spravedlnosti z 16. ledna 1926 č. 15/1926.

Neutěšenou situaci zákonodárce částečně vyřešil tím, že zákonem č. 167/1920 Sb. z a n. zřídil pro celé Slovensko jednu advokátní komoru se sídlem v Turčianskom sv. Martine. V čele této komory, která zahájila činnost 17. ledna 1921, však nestál volený, ale jmenovaný správní výbor.

Situace v Podkarpatské Rusi byla ještě horší než na Slovensku. Ustanovení § 8 zákona č. 40/1922 Sb. z a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení o advokátech, předpokládalo, že dokud nebude v Podkarpatské Rusi zřízena samostatná advokátní komora, povede většinu agendy ministrem spravedlnosti určený předseda některé z tamějších sedrií, disciplinární věci vykoná disciplinární senát advokátní komory v Turčianskom sv. Martine.

Advokátní komora pro Podkarpatskou Rus nebyla do konce první republiky zřízena a status quo založený § 8 citovaného zákona tak zůstal do konce první republiky nezměněn.

Nutno dodat, že odlišnost stavu advokátní organizace v jednotlivých částech republiky se promítla i do aplikace ustanovení o možnosti přesídlení advokátů. Na Slovensko a do Podkarpatské Rusi přicházeli advokáti bez problémů, čehož budiž příkladem např. bratislavský advokát původem z Moravy a dlouholetý jednatel slovenské Jednoty právnické Cyril Bařinka³, v českých zemích se přechodům komory bránily, jako např. Moravská advokátní komora v případě Alexandra Bedö a Advokátní komora v Čechách v případě

---

² Srv. Zpráva správního výboru Advokátské komory pro Slovensko v Turčianskom sv. Martine z rokov 1921-1925, str. 3. Tištěnou zprávu bez vrocení a uvedení místa vydání a vydavatele má autor příspěvku k dispozici ve své knihovně.

³ Více o něm např. Navrátil M., Almanach československých právníků, Praha 1930, str. 25.

Arpáda Nagyho. V obou případech byli tito advokáti zapsáni až na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu.⁴

Z uvedeného je zřejmé, že unifikace byla žádoucí především s ohledem na situaci na Slovensku a Podkarpatské Rusi.

„Na prvním místě reformy stojí organisace. Podnět k vybudování autonomie nahoru dal nám advokátní řád polský. Myšlenka jeho byla přijata a hájena zvláště i býv. Presidentem advokátní komory Dr. Stompfem proto, že se zdálo možným pomocí nové organisace odstraniti překážky, vadící obnově autonomie na Slovensku a Podkarpatské Rusi,“⁵ uvedl jako jeden z argumentů ve prospěch záměru zřídit Delegaci advokátních komor jako vyšší stavovskou instanci nad advokátními komorami ministerský rada v ministerstvu spravedlnosti František Mrština na zasedání sekce advokátské Prvního odborového sjezdu československých právníků konaného ve dnech 26. – 28. září 1936 v Praze.

3. ZÁMĚRY REFORMY ADVOKACIE V PRVÉ ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLICĚ

Úvahy o potřebě reformovat advokacii byly vedeny již před a diskuse pokračovala i po vzniku Československé republiky.

Platformami pro úvahy o reformě advokacie byly advokátní komory, advokátské spolky a advokátské časopisy. Na stránkách předrepublikových Právnických rozhledů vydávaných pražským advokátem Václavem Boučkem či poválečné České advokacie vydávané Jednotou advokátů československých je k dispozici celá řada diskusních příspěvků s velkou variabilitou názorů. Obdobně je tomu v případě slovenského Právního obzoru či Zpráv Svazu advokátů na Slovensku. K otázkám reformy se pochopitelně pravidelně vyjadřovali i funkcionáři advokátních komor.⁶

Prvorepubliková advokacie se podle jejích představitelů a navrhovatelů reform z řad advokátů i objektivně potýkala s problémem nárůstu počtu advokátů a nedostatkem práce pro všechny advokáty, s pokoutnictvím, dále se zatížením plynoucím z tzv. chudinské agendy a v neposlední řadě s nejistotou pokud jde o zabezpečení v nemoci, invaliditě a stáří.

Hlavními požadavky pak byly zákonitě prodloužení koncipientské doby, zabránění přílivu nových advokátů znovuzavedením principu numerus clausus⁷, přísnější stíhání pokoutnictví a řešení otázky sociálního pojištění. Tyto požadavky se stupňovaly úměrně tomu, jak se vzdalovalo předložení slibované osnovy nového advokátního řádu či alespoň novely stávajících předpisů. Vyvrcholení nastalo v tomto směru v r. 1935:

---

⁴ Blíže srv. Balík S., Historická mozaika, Bulletin slovenskej advokacie č. 12/2005, str. 66-67.

⁵ Srv. První odborový sjezd československých právníků. Praha 26. – 28. září 1936, str. 132. Tištěnou zprávu bez vnošení a uvedení místa vydání a vydavatele má autor příspěvku k dispozici ve své knihovně.

⁶ Srv. např. Koerner E., O zásadách reformy advokacie, Právníké rozhledy č. 9/1902, str. 102-104; Koerner E., O reformních snahách v advokacii od let osmdesátých, Právníké rozhledy č. 16, 17/1904, str. 214-217, 223-227; Stompfe A., Neodvislá advokacie podkladem občanské svobody v demokratickém státu, Česká advokacie, XIX, 1934, str. 97-99, a řada dalších.

⁷ Srv. např. Hermann K., Obrana proti katastrofální záplavě advokacie, Česká advokacie, 1934, str. 108-110 apod.

„Důrazně vytykáme, že provisorně suspendovaná naše stavovská autonomie dosud nebyla ke škodě našeho stavu obnovena, ačkoliv mimořádné popřevratové poměry dávno minuly...

Žádáme, aby bez dalších odkladů byla osnova nového advokátského řádu předložena zákonodárným sborům k projednání...

Žádáme, aby při uzákonění nového advokátského řádu byla současně řešena otázka pokoutnictví...

Prvý sjezd advokátů ze Slov. a P. R. žádá vládu republiky Československé a zodpovědné zákonodárné činitele, aby s urychlením byla uzákoněna novela k advokátnímu řádu, kterou by bylo dáno advokátním komorám zmocnění k zavedení invalidního a pensijního pojištění pro advokáty a pro advokátní koncipienty způsobem donucovacím, a to zřízením vlastního ústavu, anebo přistoupením ke zřízenému ústavu pojišťovacímu...“, zaznělo např. na sjezdu advokátů ze Slovenska a Podkarpatské Rusi konaném ve dnech 6.- 7. dubna 1935 v Bratislavě.⁸

Na zmíněném sjezdu byli ostatně přítomni i příslušní ministři, a to ministr spravedlnosti Ivan Dérer, ministr unifikací Jan Šrámek, ministr nitra Jan Černý a ministr sociální péče Alfréd Meissner. Ministr spravedlnosti Dérer uvedl, že *„připravuje se osnova nového advokátního řádu, o níž se jedná v meziministerském řízení, jež bude v nejbližší době skončeno“*.

Časopis Česká advokacie přinesl v r. 1935 sérii článků o aktuálních tématech.⁹ Světlo světa spatřila osnova unifikovaného advokátního řádu v r. 1936.

4. OSNOVA UNIFIKOVANÉHO ADVOKÁTNÍHO ŘÁDU Z R. 1936

Pojednat o dobovými advokáty toužebně očekávané osnově unifikovaného advokátního řádu lze v zásadě dvěma způsoby. Prvá varianta by akcentovala historické souvislosti jednání a příprav této osnovy, druhá právněhistorický rozbor jejího textu.

V dalším výkladu jsem se rozhodl upřednostnit druhou variantu. I zde však mi prostor tohoto příspěvku nedovoluje probírat detailně všech jejích sedm oddílů o celkem 141 paragrafech.¹⁰

---

⁸ Srv. Hendrych S. (Hch.), Po sjezdu advokátů ze Slovenska a Podkarpatské Rusi, Česká advokacie, 1935, str. 25-28.

⁹ Srv. např. Novák B., K historii pensijního pojištění advokátů, Česká advokacie, 1935, str. 70-71; Leicht E. T., Pensijní pojištění advokátů, Česká advokacie, 1935, str. 72-74; Hendrych S.(Hch.), Krise v advokacii a krise advokacie. Zrušení doktorátu jako podmínky pro provozování advokacie? K osnově zákona o stáhání pokoutníků Urychlení agendy.-Úprava práva chudých, Česká advokacie, 1935, str. 74-80. Koerner E., O zásadách reformy advokacie, Právníké rozhledy č. 9/1902, str. 102-104; Koerner E., O reformních snahách v advokacii od let osmdesátých, Právníké rozhledy č. 16, 17/1904, str. 214-217, 223-227; Stompfe A., Neodvislá advokacie podkladem občanské svobody v demokratickém státu, Česká advokacie, XIX, 1934, str. 97-99, a řada dalších.

⁹ Srv. např. Hermann K., Obrana proti katastrofální záplavě advokacie, Česká advokacie, 1934, str. 108-110 apod.

⁹ Srv. Hendrych S. (Hch.), Po sjezdu advokátů ze Slovenska a Podkarpatské Rusi, Česká advokacie, 1953, str. 25-28.

⁹ Srv. např. Novák B., K historii pensijního pojištění advokátů, Česká advokacie, 1935, str. 70-71; Leicht E. T., Pensijní pojištění advokátů, Česká advokacie, 1935, str. 72-74; Hendrych S.(Hch.), Krise v advokacii a krise advokacie. Zrušení doktorátu jako podmínky pro provozování advokacie? K osnově zákona o stáhání pokoutníků Urychlení agendy.-Úprava práva chudých, Česká advokacie, 1935, str. 74-80.

Pokusím se spíše upozornit na to, co osnova přinesla nového oproti dosavadní právní úpravě, a poukázat na ustanovení, která měla upravovat řešení problémů aktuálních i v dnešní advokacii.

Osnova z r. 1936 byla presentována jako „*dílo nejen unifikáčnické, ale i reformní. Reformní i po stránce organizační i v jednotlivostech*“.¹¹

Za stěžejní lze pokládat třetí a čtvrtý oddíl o komorách a vrchní komoře advokátní. Nově byla zákonem zřízena vrchní komora advokátní. Ta měla navázat na faktickou činnost dosavadní Stálé delegace advokátních komor. Tento krok byl obecně uznáván:

„Jako ilegální organizace, byvši ustrojena bez podkladu zákonného pouze stavem samým – avšak uznávána přesto činiteli státními za reprezentanta celé advokacie – trpěla instituce ta bohužel nedostatky samočinné organizace,“ napsal např. o Stálé delegaci advokátních komor tajemník Advokátní komory v Čechách Evžen Tarabrin v citovaném Přehledu osnovy advokátního řádu.

Sídlem vrchní komory advokátní měla být Praha, jejími orgány předsednictvo, valný sbor a odbory.

Členy valného sboru se měli z titulu své funkce stát presidenti a vicepresidenti, jednotlivých komor a dále členové a náhradníci volení na valných hromadách jednotlivých komor. Podmínkou pasivního volebního práva byl alespoň desetiletý výkon advokacie.

Valný sbor vrchní komory advokátní měl být vybaven řadou pravomocí ve vztahu k advokátnímu stavu (zastupování navenek, hájení jeho zájmů, svolání kongresů advokacie k projednání zásadních otázek advokacie), k jednotlivým komorám (např. výkon dozoru nad činností, schvalování usnesení jejich valných hromad a rozpočtu, ověřování voleb členů orgánů komor), k vrchní komoře advokátní zejména při volbě členů jejích orgánů a stanovování pravidel jejího chodu i k Nejvyššímu soudu (volba členů-advokátů do kárného senátu). Nelze přehlédnout, že valný sbor měl právo podávat ministerstvům návrhy zákonů a vybízet je k podání posudků o návrzích zákonů a nařízení a navrhopat jim i jiná opatření na odstranění závad v soudnictví a správě.

Předsednictvo vrchní komory advokátní měli tvořit president a tři vicepresidenti volení valným sborem vrchní komory advokátní z jejího středu.

Oproti dosavadnímu liberalistickému pojetí advokacie měla být posílána pravomoc ministra spravedlnosti vůči jednotlivým komorám i vrchní komoře advokátní.

Změnami prošla i úprava postavení komor. Osnova je obdobně jako vrchní komoru advokátní výslovně prohlásila za veřejnoprávní korporace. Na rozdíl od dosavadní právní úpravy měla osnova vymezit působnost jednotlivých orgánů komor, nikoliv všeobecné kompetence komor. Orgány komor zůstaly v zásadě neměněny.

V dalším bude již postupováno postupně podle oddílů.

---

¹⁰ Daleko podrobněji srv. Tarabrin E. (Dr. E. T.), Přehled osnovy advokátního řádu, Česká advokacie (příloha), 1936, 52 str.

¹¹ Srv. vystoupení Františka Mrštiny, in: První odborový sjezd československých právníků, str. 132.

Oddíl první řešil v sedmi paragrafech způsobilost k povolání advokáta.

Obecně lze říci, že podmínky způsobilosti byly zpřísněny. Byla např. prodloužena doba přípravné praxe na šest let. Zůstalo sice zachováno tzv. soudcovské privilegium, umožňující soudcům vyšších instancí přestup do advokacie i bez splnění některých podmínek, tito bývalí soudci však nesměli vykonávat advokacii po dobu pěti let v obvodu krajského soudu, v němž v posledních pěti letech vykonávali službu.

Není bez zajímavosti, že např. ohledně zápisu do seznamu advokátů se mělo vést oproti dnes platné právní úpravě řízení, v němž proti rozhodnutí komorního výboru měl nezapsaný žadatel právo podat opravný prostředek (rekurs) v vrchní komoře advokátní a pak další recurs k Nejvyššímu soudu.

Druhý oddíl byl věnován stavovským právům a povinnostem advokátů (§§ 8-24).

Osnova zde především prakticky v nezměněné podobě oproti advokátnímu řádu z r. 1868 a zák. čl. z r. 1874 definuje pojem advokacie. Nebylo tak vyhověno požadavkům Stále delegace advokátních komor, mj. ve věcech ověřování pravosti podpisu advokátem na listinách jím zřízených či osvědčování souhlasu opisu s listinami v záležitostech jemu svěřených. Osnova tak zůstala oproti dnes platné právní úpravě pozadu. Ukazuje se nicméně, že vztahy advokátů a notářů ve věcech legalizace a vidimace byly již v první republice obdobné dnešní.

I v dalších ustanoveních byla shledávána obdoba dosavadních právních předpisů, novinky byly spíše kosmetického rázu.

V oddílu pátém je podrobně zpracováno kárné právo hmotné i procesní. Osnova tak měla zařadit tuto právní úpravu, která v českých zemích byla upravena v disciplinárním řádu z r. 1872 do řádu advokátního. Přestože byla osnovou zřizována vrchní komora advokátní, měl i nadále rozhodovat ve druhé instanci v kárných věcech Nejvyšší soud.

Oddíl šestý shrnuje předpisy o kandidátech advokacie, přípravné praxi a advokátní zkoušce.

Je patrné, že osnova v mnoha bodech nevyhověla požadavkům Jednoty kandidátů advokacie. Osnova nevyžaduje, aby kandidát advokacie byl ve služebním poměru u advokáta a výslovně nezakazuje *volontariát*, tj. práci bez nároku na odměnu, přestože dobová judikatura k dosavadní právní úpravě dospěla k tomu, že *volontariát* je kárným proviněním. Vrchní advokátní komora však měla stanovit směrnice pro nejmenší služební plat.

Obdobně jako je tomu dnes, umožňovala by osnova výboru komory zavést povinné vzdělávání kandidátů advokacie. Inspirující je dnes jistě i ustanovení § 122 odst. 3 osnovy, dle něhož *„je-li komornímu výboru známo, že advokát nemůže poskytnouti kandidátu dostatečné praxe, může žádati, aby advokát přijímání do praxe omezil“*.

Sedmý oddíl obsahuje společná ustanovení, předpisy o počítání lhůt, o náhradě nákladů úředních vyhlášek, o stíhání pokoutnictví, o osvobození od poštovních a kolkových poplatků a o subsidiární platnosti zásad řízení správního před komorami a vrchní komorou.

Ustanovení o pokoutnictví byla na naléhání ministerstva obchodu vynechána a ponechána na samostatný zákon. Došlo tak na slova Františka Mrštiny při zasedání Prvého odborového sjezdu československých právníků, že *„zde zvláště platí, že střetly se různé zájmy, povahy zčásti sociální, zčásti hospodářské“*.

5. DALŠÍ OSUDY REFORMNÍCH SNAH A OSNOVY Z R. 1936

Souběžně s osnovou byla v polovině 30. let 20. století připravována novela platného advokátního řádu. Ta byla provedena zákonem č. 144/1936 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení o advokátech.

Citovaná novela z r. 1936 alespoň dílčím způsobem uspokojila dobové advokáty, neboť prodloužila koncipientskou lhůtu na šest let a provizorně řešila otázku sociálního pojištění advokátů.

Dne 26. února 1937 přijal ministr spravedlnosti Ivan Dérer zástupce advokátních spolků. Delegaci vedl předseda Stálé delegace advokátních komor a presidenta Advokátní komory v Čechách Antonín Klouda.

„Pan president dr. Klouda zdůraznil pak veliký význam nového jednotného řádu advokátního a vyslovil přesvědčení, že osnova již připravená bude co nejdříve předložena zákonodárnému projednávání, od něhož očekává advokacie brzké uzákonění svého dávného požadavku po jednotném advokátním řádu, vyhovujícím potřebám advokacie. K tomuto bodu uvedl dr. Szegö za Svaz advokátů na Slovensku, že uzákoněním advokátního řádu vstoupila by také na Slovensku v život autonomie advokátního stavu a byl by odstraněn dnešní autonomii nepříznivý stav. Pan dr. Braščajko vyslovil jménem advokacie na Podkarpatské Rusi přání, aby byla zřízena samostatná advokátní komora v Užhorodě.“

Ministr Dérer ve svém projevu odpověděl, že *„pokud běží o advokátní řád, jest připraven k parlamentnímu projednávání a bude v nejbližším měsíci předložen. Poněvadž osnova jest dohodnuta a některé podřadné věci v nejbližších dnech dohodnuty budou, vyslovil pan ministr přesvědčení, že uzákonění této osnovy stane se ještě v roce 1937, nebo nejpozději počátkem roku 1938 skutkem“*.¹²

O necelý měsíc později dne 14. března 1937 probíhala ve velké přednáškové síni Ústřední knihovny hlavního města Prahy Valná hromada Advokátní komory v Čechách.

Zahajovací projev přednesl president této komory Antonín Klouda, který mimo jiné řekl:

„Před rokem jsem měl za to a doufal jsem, že novela, tato malá splátka na advokátní řád, se uskuteční bez jakýchkoliv nesnází. Sami jste byli svědky, na jaké obtíže jsme narazili. Projednání novely bylo generální zkouškou na advokátní řád. Máme-li s takovými nesnázemi počítati i pro advokátní řád, nebude advokátního řádu v dohledné době dosaženo. Nebyl to odpor našich mladých kolegů, nýbrž nejmladších adeptů právnického dorostu, kteří dovedli zinteresovati a zneklidniti celou veřejnost, takže jsme museli vésti o novelu tuhý boj a vykoupiti si ji značnými obětmi.“

Antonín Klouda pak rekapituloval průběh jednání s ministry spravedlnosti a vnitra. Osnova totiž narazila ve vládě na odpor ministerstva vnitra, které se bránilo hlavně zřízení vrchní advokátní komory, jež v mezidobí byla v textu přejmenována na Stálou delegaci. Spor byl ale i o soudcovské privilegium a o oprávnění správních úředníků zkoušet u advokátních zkoušek.

---

¹² Srv. Zástupci advokátních spolků u pana ministra spravedlnosti, Česká advokacie, 1936-1937, str. 139.

„Seznáváte z toho, jak pomalá a těžká je práce a s jakými nesnáze a s jakým odporem sluší počítati,“¹³ uzavřel Antonín Klouda k tomuto bodu.

6. ZÁVĚR

Zbývá dodat, že slova Antonína Kloudy se naplnila.

Osnova unifikovaného advokátního řádu nebyla přijata ani do konce první Československé republiky ani v dalších obdobích. Unifikaci advokátního práva v Československu tak přinesl paradoxně až poúnorový advokátní řád č. 322/1948 Sb.

Zbývá otázka, zda práce na této osnově byla pouhou epizodou a osnova sama si zaslouží zůstat spíše v zapomnění.

Jsem toho názoru, že tomu tak není. Text osnovy, který prošel mnoha peripetemi může jistě i nyní legislativci v oboru advokátního práva posloužit k inspiraci a nebo alespoň k potvrzení toho, že řadu problémů, které se snaží řešit a možná je pokládá za zcela nové, měli na mysli i na papíře zformulované a řešené již jeho prvorepublikoví předchůdci...

Literatura:

- Balík S., Právní předpisy o advokacii v Čechách v letech 1918-1938 a jejich dobová interpretace, in: Právněhistorické studie, 34, Praha: Ústav právních dějin právnické fakulty UK, 1997, s. 199-211. ISBN 80-7184-229-X.
- Balík S., Keller R., Tradice advokacie v českých zemích. Vybrané právní předpisy o advokacii z let 1868-1948, Praha, Česká advokátní komora, 1995, 132 s.
- Balík S., Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie, Plzeň: Vydavatelství Západočeské univerzity, 1998, 105 s. ISBN 80-7082-398-4.
- Balík S., Advokacie včera a dnes, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2000, 256 s., ISBN 80-902627-7-5.
- Balík S., Historická mozaika, Bulletin slovenskej advokacie č. 12/2005, s. 66-67. ISSN 1335-1079.
- Balík S., Piková P., Advokacie v českých zemích a na Slovensku-rozchody a setkání v minulosti, současnosti a perspektivě. Aktuální otázky vývoje právního řádu v České republice a ve Slovenské republice. Sborník příspěvků z mezinárodní konference konané 26. 6. 2001 v Brně. Brno:Institut dalšího vzdělávání, 2001, s. 87-90.
- Hermann K., Obrana proti katastrofální záplavě advokacie, Česká advokacie, 1934, s. 108-110.

---

¹³ Srv. Valná hromada Advokátní komory v Čechách, Česká advokacie, 1936-1937, str. 141.

- Hendrych S.(Hch.), Krise v advokacii a krise advokacie. Zrušení doktorátu jako podmínky pro provozování advokacie? K osnově zákona o stíhání pokoutníků Urychlení agendy.- Úprava práva chudých, Česká advokacie, 1935, s. 74-80.
- Hendrych S. (Hch.), Po sjezdu advokátů ze Slovenska a Podkarpatské Rusi, Česká advokacie, 1935, s. 25-28.
- Kerecman P., Kapitoly z dejín advokacie na Slovensku Košice: Agentúra PENELOPA, 2005, 390 s. ISBN 80-969421-0-7.
- Koerner E., O zásadách reformy advokacie, Právnícké rozhledy č. 9/1902, s. 102-104.
- Koerner E., O reformních snahách v advokacii od let osmdesátých, Právnícké rozhledy č. 16, 17/1904, s. 214-217, 223-227.
- Leicht E. T., Pensijní pojištění advokátů, Česká advokacie, 1935, s. 72-74.
- Navrátil M., Almanach československých právníků, Praha 1930, 546 s.
- Novák B., K historii pensijního pojištění advokátů, Česká advokacie, 1935, s. 70-71.
- První odborový sjezd československých právníků. Praha 26. – 28. září 1936, 320 s.
- Stompfe A., Neodvislá advokacie podkladem občanské svobody v demokratickém státu, Česká advokacie, XIX, 1934, s. 97-99.
- Tarabrin E.(Dr. E. T.), Přehled osnovy advokátního řádu, Česká advokacie (příloha), 1936, 52 s.
- Valentová V., Z historie advokacie: léta 1918-1938, in: V. Knoll (ed.), Pocta Stanislavu Balíkovi k 80. narozeninám. Acta historico-iuridica Pilsnensia 2008. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 478 s. ISBN 978-80-7380-120-5.
- Valná hromada Advokátní komory v Čechách, Česká advokacie, 1936-1937, s. 141-142.
- Zástupci advokátních spolků u pana ministra spravedlnosti, Česká advokacie, 1936-1937, s. 139-140.
- Zpráva správního výboru Advokátské komory pre Slovensko v Turčianskom sv. Martine z rokov 1921-1925. 27 s.

Kontaktní údaje na autora – email:

stanislav.balik@usoud.cz